

Dzieje Wydziału Nauk Humanistycznych

Wydział Nauk Humanistycznych istnieje w strukturze Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego od chwili jego założenia w roku 1918. Statut Uczelni wprawdzie głosił, że jest ona „instytucją naukową, mającą za zadanie prowadzenie badań naukowych we wszystkich dziedzinach wiedzy” i na tej podstawie planowano utworzenie wielu wydziałów (w tym matematyczno-przyrodniczy, medyczny czy rolny), to jednak w pierwszym roku akademickim – 1918/19 – zdołano uruchomić tylko cztery: Wydział Teologiczny, Wydział Prawa Kanonicznego i Nauk Moralnych, Wydział Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych oraz Wydział Nauk Humanistycznych.

Wydział początkowo dzielił się na grupy: filozoficzną (od r. akad. 1935/36: nauk filozoficznych), filologii klasycznej, historyczną, polonistyczną (od r. akad. 1935/36: filologii polskiej), filologii romańskiej (od r. akad. 1934/35: filologii francuskiej), języków staro- i nowożytnych (od r. akad. 1933/34: lektoraty) i Instytut Pedagogiczny. W roku akademickim 1928/29 przybyła grupa germanistyczna, a rok później grupa pedagogiczna (istniejąca obok Instytutu Pedagogicznego) oraz grupa historii sztuki. W ten sposób w roku akad. 1929/30 Wydział osiągnął największą w swojej międzywojennej historii liczebność grup – 9. Grupa historii sztuki wraz z grupą germanistyczną i Instytutem Pedagogicznym przestały funkcjonować w roku akademickim 1930/31. Germanistykę reaktywowano w roku 1938/39 jako grupę filologii niemieckiej.

Pierwszoplanową potrzebą warunkującą byt i rozwój Uczelni stało się zapewnienie dyplomom uniwersyteckim i stopniom naukowym, nadawanym przez KUL, znaczenia państwowego. Sprawa ta nabrała szczególnej wagi dla studentów wydziałów świeckich, w tym Wydziału Nauk Humanistycznych, chodziło bowiem o zapewnienie im wyższego uposażenia i otwarcie możliwości zatrudnienia w państwowej służbie cywilnej. Starania zapoczątkowane przez pierwszego rektora KUL, ks. Idziego Radziszewskiego, a kontynuowane przez wicerektora ks. Antoniego Szymańskiego, zakończyły się pomyślnie. Wydane przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządzenie (27.10.1927) stanowiło, że świadectwo ukończenia studiów na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL jest równoznaczne z dyplomem magisterskim analogicznego wydziału uniwersytetu państwowego. Rozporządzeniem z dnia 10.11.1933 r. minister WRiOP przyznawał Wydziałowi prawo nadawania stopnia „magistra filozofii” w zakresie nauk filozoficznych, filologii polskiej, klasycznej, francuskiej, historii i pedagogiki. Zgodnie z art. 54 ustawy z 15.03.1933 pełnię praw, tzn. prawo nadawania stopnia doktora i prawo habilitowania na docentów, KUL mógł otrzymać tylko w drodze specjalnego aktu legislacyjnego. Na mocy ustawy uchwalonej przez Sejm RP 9 kwietnia 1938 r. Uniwersytet uzyskał pełne prawa państwowe szkół akademickich. Rozstrzygnięcie najistotniejszych dla funkcjonowania Uniwersytetu kwestii prawnych zamknęło okres żmudnego formowania

organizacyjnych podwalin, zapewniając Wydziałowi możliwość dalszego rozwoju i odgrywania ważnej roli w kulturalnej i społecznej przestrzeni rozwijającego się kraju. O znaczeniu KUL-owskiej humanistyki na mapie ówczesnej Polski świadczy fakt, iż w ostatnim przedwojennym roku akad. 1938/39 Wydział liczył 409 słuchaczy: 132 na sekcji historycznej, 110 na pedagogicznej, 55 na polonistycznej, 46 na sekcji filologii klasycznej, 38 na sekcji romanistycznej, 22 na sekcji germanistycznej oraz 6 na sekcji filozoficznej.

***

Wprawdzie pozbawione tradycji akademickiej środowisko lubelskie nie dysponowało potencjałem naukowym porównywalnym z innymi ośrodkami uniwersyteckimi, to jednak nowo powstały Katolicki Uniwersytet Lubelski zaznaczył swoją obecność w naukowym pejzażu wolnej Polski ważnymi osiągnięciami, również w dziedzinie humanistyki. Spośród wielu wybitnych dokonań lubelskich humanistów okresu międzywojennego wymienić należy przynajmniej kilka.

Historykowi literatury prof. **Wiktorowi Hahnowi** (od 1939 r. prof. honorowemu KUL) polska nauka zawdzięcza pierwszą bibliografię głównych gałęzi piśmiennictwa, opracowanie wielu bibliografii specjalistycznych (m.in. Wergiliusza i Horacego), a także przedstawienie zasad gromadzenia i opracowywania bibliografii i literatury humanistycznej w Polsce. Prace prof. **Henryka Życzyńskiego** z zakresu estetyki literatury i teorii dramatu stanowiły ważny wkład w badania teoretycznoliterackie. Obaj wymienieni poloniści byli edytorami wielu polskich prozaików i po-etów: wydali m.in. powieści Kraszewskiego, poematy Słowackiego, poezję i prozę Mickiewicza, pisma Mochnackiego. Po odzyskaniu niepodległości, w okresie pracy nad odrodzeniem polskiej kultury, miało to ogromne znaczenie.

W badaniach polonistycznych zwracano uwagę również na zagadnienia poprawności i kultury języka. Prof. **Stanisław Szober**, stojący „na straży języka”, uznawał dbałość o piękną polszczyznę za obowiązek każdego Po-laka. Pomocą w realizacji tego obowiązku miał służyć poradnik językowy jego autorstwa pt. *Słownik ortoepiczny. Jak mówić i pisać po polsku* – pierwsza tego typu publikacja w dziejach polskiego językoznawstwa. Prof. S. Szober zasłynął jako autor najlepszych podręczników do nauki języka polskiego od szkoły podstawowej do uniwersytetu.

Przedstawicielem specjalizacji historycznej był prof. **Stanisław Ptaszycki**, znakomity wydawca źródeł historycznych i literackich, autor *Encyklopedii nauk pomocniczych historii i literatury polskiej*. Założyciel i redaktor pisma „Archeion”, pełnił też obowiązki dyrektora Archiwum Państwowego w Lublinie (1926-1932). Prof. **Leon Białkowski**, cieszący się opinią znakomitego znawcy archiwów polskich i archiwum w Kijowie, jako profesor KUL odszedł od zajmującej go wcześniej problematyki społeczno-

obyczajowej, heraldyki i genealogii, by zająć się edycją źródeł związanych z historią Lublina (wilkierzy, czyli statutów, księgi podkomorskiej, materiałów do monografii Lublina). Prof. L. Białkowskiemu Lublin zawdzięcza zwrócenie uwagi na wiele interesujących zagadnień związanych z jego historią, w tym Archiwum Państwowe, rozwój nauki, szlaki handlowe.

W nurcie badań regionalistycznych dotyczących Lubelszczyzny znalazły się również: protestantyzm, opracowany przez prof. **Aleksandra Kossowskiego**, historia szkolnictwa i oświaty, ukazywana w pracach prof. **Zygmunta Kukulskiego** i historia cechów lubelskich, opisana przez prof. **Jana Kamińskiego**.

Po okresie niewoli, gdy konieczne się stało nadrobienie licznych zaległości w polskiej nauce, szczególnego znaczenia nabrała umiejętność wskazywania najważniejszych problemów badawczych. Na tym polu zasłużył się wspomniany prof. Z. Kukulski, który w pracy nad historią wychowania dużo miejsca poświęcił wydawnictwom źródłowym, zwracając uwagę na niewykorzystane dotychczas materiały archiwalne i ważne, a zaniebane problemy pedagogiczne, m.in. pisma pedagogiczne S. Staszica i źródła z czasów Komisji Edukacji Narodowej.

Filarem filologii klasycznej na KUL w okresie międzywojennym i znaczącą postacią wśród filologów klasycznych w Polsce był prof. **Mieczysław Popławski**, tak ze względu na podejmowanie ważnych i odkrywczych tematów, zwłaszcza dotyczących cywilizacji rzymskiej, jak i oryginalną metodę rozwiązywania problemów badawczych. Zdobył sobie on opinię uczonego, z którym – jak trafnie zauważył prof. **Stefan Srebrny**, pierwszy kierownik studium filologii klasycznej (1918-1923) – „musi liczyć się każdy historyk starożytnego Rzymu”. Badania prof. M. Popławskiego podążyły w trzech kierunkach: dotyczyły religii rzymskiej, rozpatrywanej na szerokim tle kulturalnym starożytnego Rzymu, twórczości literackiej Rzymian, zwłaszcza w I w. przed Chrystusem, oraz wybranych postaci historycznych.

Zainteresowania prof. **Stanisława Strońskiego** dotyczyły średniowiecznej literatury francuskiej i włoskiej, a jego rozprawy o poetach staroprowansalskich zdobyły międzynarodowe uznanie. W okresie pracy w KUL prof. S. Stroński był również posłem na Sejm RP (1922-1935), co zaowocowało napisaniem przez niego książki dotyczącej nie romanistyki, lecz najnowszej historii Polski pt. *Pierwsze lat dziesięć (1918-1928)*.

Przedstawieni powyżej profesorowie pracowali w KUL przeszło 10 lat i im międzywojenny Wydział Nauk Humanistycznych zawdzięcza najwięcej. Dzięki ich pracy dydaktycznej i twórczości naukowej Uniwersytet – mimo piętrzących się trudności – przetrwał, dopisując do historii narodu i Kościoła nową, świetną kartę. Jednak i ci, którzy byli z Uczelnią związani krócej, także znacząco zapisali się zarówno w dziejach Wydziału, jak i środowiska akademickiego Lublina. Należeli do nich: znany w Europie językoznawca **Wiktor Porzeziński**, światowej sławy papirolog **Jerzy Manteuffel**, twórca polskiej szkoły

archeologicznej **Kazimierz Michałowski**, wybitny historyk literatury **Julian Krzyżanowski**, znakomity językoznawca **Witold Doroszewski**, ceniony germanista i pierwszy w odrodzonej Polsce skandynawista **Stanisław Sawicki** oraz zasłużony dla polskiej i słowiańskiej lingwistyki językoznawca (na WNH również po wojnie) **Władysław Kuraszkiwicz**. Dzięki tym wybitnym humanistom KUL ugruntował swoją wysoką pozycję naukową i społeczną. Co więcej, w ostatnich latach przedwojennych tak bardzo nadawał ton życiu naukowo-kulturalnemu ówczesnej Polski, iż Lublin w pełni zasłużył na miano nowego miasta uniwersyteckiego, a Uczelnia ze swoimi osiągnięciami, zwłaszcza na polu humanistyki, z lokalnej stała się ogólnopolską.

***

Wybuch drugiej wojny światowej pociągnął za sobą szereg represji ze strony niemieckiego okupanta, które dotknęły całe polskie środowisko akademickie, w tym także KUL. Uniwersytet zamknięto, a w więzieniu na Zamku osadzono kilkunastu jego profesorów. Mimo to Uczelnia dalej pełniła swoją misję w formie tajnego nauczania. W ten właśnie sposób kształcił studentów prof. **Mieczysław Popławski**, który przez cały okres okupacji kierował kształceniem w zakresie nauk humanistycznych. On też – latem i jesienią 1944 r., tuż po uwolnieniu Lublina z rąk Niemców – razem z ówczesnym rektorem KUL ks. A. Słomkowskim, a także innymi profesorami Wydziału: J. Białkowskim, H. Jakubanisem, A. Kossowskim – walczył przyczynił się do wznowienia działalności Uniwersytetu. Decyzja o reaktywacji pierwszej uczelni na terenach wyzwolonych spod niemieckiej okupacji zapadła 21 sierpnia 1944 r. W połowie września zgodzili się podjąć zajęcia na KUL: prof. **Juliusz Kleiner** – wybitny historyk i teoretyk literatury, znawca twórczości Mickiewicza i Słowackiego (od 1949 r. prof. honorowy KUL) i prof. **Jan Czekanowski** – światowej sławy antropolog. Inauguracja roku akademickiego, podczas której prof. M. Popławski wygłosił wykład pt. „Królewskie Towarzystwo Nauk i Literatury w Aleksandrii”, odbyła się 12 listopada 1944 r. Z przedwojennego grona profesorskiego w r. akad. 1944/45 stanęli do pracy: L. Białkowski, H. Jakubanis (odszedł na emeryturę w 1945), A. Kossowski, ks. J. Pastuszka i M. Popławski. W 1946 r. powrócili na katedry: T. Milewski i W. Kuraszkiwicz, a na wakujące bądź nowo utworzone powołani zostali, poza wspomnianymi: J. Czekanowski i J. Kleinerem z Lwowa inni wybitni specjaliści: historyk sztuki **Marian Morelowski** z Wilna, znany historyk z Poznania **Andrzej Wojtkowski**, a także wybitny humanista, filolog klasyczny i historyk literatury **Jan Parandowski**. Inne katedry obsadzono zastępcami profesorów, wśród których znaleźli się m.in.: **Feliks Araszkiwicz**, **Maria Dłuska**, **Jan Dobrzański**, **Henryk Elzenberg**, **Stefan Kawyn**, **Stefan Kunowski**, **Ryszard Ligacz**, **Jan Stanisław Łoś**, **Kaliks Morawski**, **Przemysław Mroczkowski**, **Marian Plezia** i **Stefan Swieżawski**.

Na intelektualny profil Wydziału Nauk Humanistycznych i postrzeganie jego dokonań przez ośrodki akademickie w Polsce, a także za granicą wpływ wywarli również inni profesorowie, uważani za twórców polskiej myśli naukowej, w tym przedstawiciele tzw. pokolenia 1910: **Tadeusz Brajerski, Leokadia Małunowiczówna, Janina Niemirska-Pliszczyńska, Irena Sławińska i Czesław Zgorzelski**. Zarówno oni sami, jak i ich uczniowie i wychowankowie nadawali kierunek prowadzonym na Wydziale badaniom naukowym, jak też kształceniu studentów i doktorantów. Kultuwując właściwą dla KUL relację mistrz–uczeń, stali się wychowawcami kolejnych pokoleń i zastępów młodych kadr. Dołączali do nich absolwenci i wykładowcy innych uczelni, którzy przybywali na KUL, by tu w okresie niesuwerenności państwa móc w atmosferze wolności uprawiać naukę, a po 1989 r. zasilić kadrę akademicką Uczelni. Uczeni ci, wywodzący się z różnych środowisk i tradycji badawczych, położyli zasługi nierzadko wykraczające poza własną Alma Mater, oddziałując na dalszy rozwój uprawianej przez siebie dziedziny, a osiągnięcia wielu z nich pozostały trwałym dobrem nauki w wolnej Polsce. Do uczonych, którzy w trudnych latach PRL-u kształtowali oblicze naukowe Wydziału, należą prócz wymienionych m.in.: historycy – **Jerzy Kłoczowski, Eugeniusz Wiśniowski, Edward Zwolski, Stanisław Litak, Władysław Bartoszewski, Ryszard Bender, s. Urszula Borkowska, s. Aleksandra Witkowska, Tomasz Strzembosz, Czesław Deptuła**; poloniści – **Maria Jasińska-Wojtkowska, Stefan Sawicki, Stanisław Fita, Marian Maciejewski, Zenon Leszczyński, Józef Japola, Władysław Panas**; historycy sztuki – **Andrzej Ryszkiewicz, Jacek Woźniakowski, Elżbieta Wolicka-Wolszleger**; klasycy – **Robert Chodkowski, Henryk Podbielski, Krystyna Stawecka, ks. Remigiusz Popowski, ks. Henryk Wójtowicz**; angliści – **Edmund Gussmann i Aidan Doyle**; germanista **Jerzy Jeszke**; romaniści – **Mieczysława Sekrecka, Marek Gawełko, Alfons Pilorz, ks. Zbigniew Gierczyński**; slawista **Ryszard Łużny**.

***

Podstawową jednostką organizacyjną Wydziału od początku była i wciąż pozostaje katedra. Natomiast kształcenie w pierwszym etapie istnienia Uniwersytetu odbywało się w grupie, odpowiadającej kierunkowi specjalizacji studentów. W latach 1948-1950 utworzono Instytuty: Polonistyczny, Neofilologiczny i Historyczny. Istniejące wciąż grupy, zwane od 1953 r. sekcjami, zostały w 1999 r. – a zatem po 46 latach – decyzją Senatu Akademickiego KUL przekształcone w instytuty.

Po pierwszej inauguracji w 1944 r. Wydział rozpoczął pracę w sześciu przedwojennych grupach: filozofii (przekształconej w r. akad. 1946/47 w Wydział Filozofii Chrześcijańskiej), pedagogiki, historii, filologii polskiej, filologii klasycznej i filologii francuskiej. W następnym roku (1945) utworzono nowy kierunek studiów – historię sztuki,

zaś w 1946 r. uruchomiono studium filologii niemieckiej i studium filologii angielskiej (to ostatnie powstało jeszcze w 1938 r.). Wkrótce jednak polityka władz komunistycznych, mająca na celu ograniczenie wpływu Uniwersytetu na wychowanie i kształcenie osób świeckich, doprowadziła do zamknięcia pedagogiki (nabór wstrzymano w 1953 r., kierunek zaś przestał istnieć w 1956 r.), a od 1963 r. przystąpiono do likwidacji trzech neofilologii. Po ich zamknięciu studenci II, III i IV roku zostali przeniesieni na uniwersytety państwowe (ostatnie magisteria z anglistyki, germanistyki i romanistyki odbyły się w 1964 r.). Wcześniej, bo jeszcze w 1953 r., odmówiono Wydziałowi prawa do przeprowadzania przewodów doktorskich i habilitacyjnych. Po 1956 r. humanistyka, która w założeniach Uniwersytetu była podstawą wszystkich studiów, została mocno okrojona, a jej rozwój uległ znacznemu zahamowaniu, m.in. wskutek drastycznego obniżenia w latach 60. XX wieku limitów przyjęć na I rok studiów (łącznie na Wydziały: Nauk Humanistycznych i Filozoficzny – 120 osób, podczas gdy wcześniej, tj. na początku lat 50., liczba wpisów na WNH zbliżała się nawet do tysiąca). Wprowadzenie przez władze państwowe *numerus clausus* dla poszczególnych kierunków (np. 20 studentów rocznie na historię, 5 na filologię klasyczną itp.) poważnie ograniczało dostęp do studiów humanistycznych prowadzonych w KUL. Bołączką Wydziału, podobnie jak i całego Uniwersytetu, była też odmowa zatwierdzania przez Ministerstwo stopni naukowych pracowników, zwłaszcza w latach 1960-1963, a także później. W takiej sytuacji, tzn. bez oficjalnego zatwierdzenia profesury, znalazł się m.in. J. Kłoczowski. Uчени, którym odmawiano zgody na pracę w KUL, jak ks. Władysław Smoleń, dalej pracowali dla Uniwersytetu, nie mając oficjalnych tytułów naukowych. Inni uzyskiwali stopnie naukowe na uczelniach państwowych, jak Stefan Sawicki, późniejszy wieloletni prorektor KUL, który doktoryzował się (1960) i habilitował (1968) na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Ważnym elementem ataku władz państwowych na wydziały świeckie, w tym WNH, było usuwanie z KUL samodzielnych pracowników naukowych bądź to poprzez przenoszenie ich w stan spoczynku, bądź przez odmowę zatwierdzania stopni naukowych, bądź też przez „kuszące” propozycje pracy na uczelniach państwowych. W okresie stalinowskim, ale też po 1956 r., sytuację Wydziału pogarszało faworyzowanie przez władze państwowe Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, erygowanego w 1944 r., w którym otwierano sekcje wcześniej zlikwidowane na WNH KUL. Przed Wydziałem stało więc ogromne zadanie wykształcenia młodej kadry naukowej, co stało się możliwe m.in. dzięki przeprowadzaniu doktoratów i habilitacji pracowników Wydziału na uczelniach państwowych, najczęściej na Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie Poznańskim (później: UAM), UMK, a także UMCS i w Instytucie Badań Literackich PAN (tam zwłaszcza stopnie pracowników Sekcji Filologii Polskiej KUL). W ten sposób w najbardziej krytycznym dla Uniwersytetu czasie Wydział zdołał zapewnić sobie młodą i dość liczną kadre, zdolną w sprzyjających

warunkach prowadzić badania w tych dziedzinach, które wcześniej ograniczono lub wręcz zamknięto.

***

Ważną rolę w rozwijaniu badań naukowych na Wydziale w okresie powojennym odegrały, i po odzyskaniu suwerenności w 1989 r. nadal odgrywają, wyspecjalizowane jednostki badawcze. W 1952 r. utworzony został przez prof. Czesława Zgorzelskiego **Ośrodek Badań nad Literaturą Religijną** (pierwotnie: Komisja Badań nad Literaturą Katolicką, przekształcona w 1974 r. w Międzywydziałowy Zakład Badań nad Literaturą Religijną), prowadzący badania nad związkami między literaturą a religią. W kolejnych latach Ośrodkiem kierowali: Stefan Sawicki (1960-1971), M. Jasińska-Wojtkowska (1972-2000), W. Panas (2000-2003), Piotr Nowaczyński (2003-2012), Andrzej Tyszczyk (2012-2014), Tomasz Garbol (2014-2022). Od 2022 r. funkcję dyrektora Ośrodka sprawuje Paweł Panas.

W 1956 r. z inicjatywy trojga uczonych: J. Kłoczowskiego, Zygmunta Sułowskiego i Marzeny Pollakówny powołany został **Ośrodek Badań nad Geografią Historyczną Kościoła w Polsce** (pierwotnie: Instytut Geografii Historycznej Kościoła w Polsce) – jedyny ośrodek badawczy w Polsce eksplorujący organizację i zróżnicowanie przestrzeni społeczno-religijnej dawnych i współczesnych ziem polskich. W kolejnych latach Ośrodkiem kierowali: Henryk Gapski (w latach 2001-2017) i Agata Mirek (2017-2022). Od 2022 r. funkcję dyrektora Ośrodka sprawuje Bogumił Szady, pod którego kierunkiem w pracach badawczych zintensyfikowano wykorzystanie nowoczesnych technologii geoinformacyjnych.

Również w 1956 r. powołano **Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych** – jednostkę pierwotnie w strukturze Biblioteki Uniwersyteckiej, a od 2009 r. – Wydziału Teologii, włączoną do WNH w 2019 r. Obecnie Ośrodkiem kieruje ks. Waldemar Żurek.

W 1985 r. z inicjatywy prof. S. Sawickiego powstał **Ośrodek Badań nad Twórczością Cypriana Norwida** (pierwotnie: Międzywydziałowy Zakład, a w latach 2006-2010 Instytut Badań nad Twórczością Cypriana Norwida). Jedyną placówką naukową w Polsce, zajmującą się badaniami nad spuścizną literacką i artystyczną największego polskiego poety chrześcijańskiego, kierowali: Stefan Sawicki (1985-2002), Józef Fert (2002-2006), Piotr Chlebowski (2006-2013), Beata Obsulewicz-Niewińska (2013-2021). Od 2021 r. funkcję dyrektora Ośrodka pełni Ireneusz Piekarski.

W 1972 r. założony został przez rektora KUL, o. Mieczysława A. Krapca, **Ośrodek Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym** (pierwotnie: Zakład Duszpasterstwa i Migracji Polonijnej), prowadzący badania archiwalne, dokumentacyjne i

społeczne nad dziejami Polonii, duszpasterstwem polonijnym i dziedzictwem polskiej kultury za granicą. Włączonym do Wydziału w 2010 r. Ośrodkiem kierowali: Tomasz Panfil (2006-2014) i Jacek Gołębiowski (2014-2022). Od 2022 r. funkcję Dyrektora Ośrodka sprawuje ks. Sławomir Zych.

W 2013 r. z inicjatywy Sławomira Żurka powstał, kierowany przez niego do chwili obecnej, interdyscyplinarny **Międzynarodowy Ośrodek Badań nad Historią i Dziedzictwem Kulturowym Żydów Europy Środkowej i Wschodniej**, którego celem obok rozwijania dialogu naukowego dotyczącego dziejów i kultury Żydów w naszej części świata jest również promowanie idei wzajemnego szacunku i porozumienia między narodami i religiami.

W roku obchodów 100-lecia Uniwersytetu, 8 grudnia 2018 r. rektor KUL, ks. Antoni Dębiński powołał do istnienia **Ośrodek Badań nad Dziejami KUL**, prowadzący pod kierunkiem Ireny Wodzianowskiej badania archiwalne i dokumentacyjne dotyczące historii Uniwersytetu i jego wkładu w naukę, kulturę narodową i myśl religijną.

W 2022 r. z inicjatywy i na wspólny wniosek Dziekanów: WNH i Wydziału Filozofii powstało międzywydziałowe **Laboratorium Humanistycznych Danych Badawczych** – interdyscyplinarna jednostka badawcza powołana do tworzenia i rozwijania infrastruktury cyfrowej oraz zapewniania wsparcia technologicznego przy projektach badawczych realizowanych przy udziale pracowników WNH i WF. Laboratorium kieruje Bogumił Szady.

***

Trudny okres w dziejach Uniwersytetu, spowodowany nałożonymi przez komunistyczne władze obostrzeniami, w trakcie którego wymuszono na Wydziale likwidację sekcji, ograniczono liczebność i możliwości rozwoju kadry, odmawiano zatwierdzania stopni naukowych, zakończył się w połowie lat 60. XX wieku pewną stabilizacją struktury organizacyjno-osobowej Wydziału. Nie oznaczało to jednak powrotu do normalności. Niezagrożone likwidacją pozostały jedynie cztery Sekcje: Historii, Historii Sztuki, Filologii Polskiej i Filologii Klasycznej. Mimo to nie ustawano w staraniach o zapewnienie Wydziałowi odpowiedniej dynamiki i perspektyw rozwoju. W 1973 r. reaktywowano Sekcję Filologii Romańskiej. W 1977 r. z inicjatywy profesorów: Michała Kaczmarkowskiego i E. Wiśniowskiego powstał Ośrodek Kultury Niderlandzkiej, stanowiący załączek erygowanej w 2007 r. Katedry Literatury i Języka Niderlandzkiego. Powiew wolności, jaki wniosło powstanie „Solidarności” w 1980 r., doprowadził do reaktywowania kolejnych Sekcji: Filologii Angielskiej w r. akad. 1982/83 i Filologii Germańskiej w r. akad. 1983/84. W 1989 r. powstała Sekcja Filologii Słowiańskiej. W latach 80. wszystkim wydziałom KUL, w tym również WNH, przywrócono prawo do doktoryzowania i habilitacji.

Seminaria doktoranckie, prowadzone we wcześniejszym okresie przez poszczególne katedry Wydziału mimo braku uprawnień do nadawania stopni naukowych, w latach 80. XX w. przekształcono w studia doktoranckie. Na podstawie uchwalonego w 1992 r. regulaminu aż do 2019 r., kiedy to na mocy Ustawy 2.0 obszar ten przeniesiono do Szkoły Doktorskiej KUL, prowadzono na WNH kształcenie doktorantów w zakresie historii, historii sztuki, językoznawstwa i literaturoznawstwa.

W wyniku wprowadzenia w Polsce wielostopniowego systemu nauczania i ujednoczenia szkolnictwa wyższego („system boloński”), w r. akad. 2007/2008 zmieniono na Wydziale tryb kształcenia na wszystkich kierunkach studiów. Miejsce jednolitych 5-letnich studiów magisterskich zajęły 3-letnie studia I stopnia (licencjackie) oraz 2-letnie II stopnia (magisterskie; od 2010/2011). W odpowiedzi na społeczne zapotrzebowanie uruchomiono na WNH nowe kierunki studiów: w r. akad. 2008/2009 – filologię niderlandzką (II st. w 2011/12); w r. akad. 2012/13 – edytorstwo, sinologię, krajoznawstwo i turystykę kulturową; w r. akad. 2013/14 – teksty kultury i animację sieci; w r. akad. 2014/15 – zarządzanie dokumentacją i archiwistykę; w r. akad. 2015/16 – turystykę kulturową (II st.); w r. akad. 2016/17 – humanistykę cyfrową (II st.); w r. akad. 2017/18 – hispanistykę (II st. w 2023/24); w r. akad. 2018/19 – lingwistykę stosowaną (II st. w 2021/22); w r. akad. 2020/21 – italianistykę. Od 2000 r., tj. od powstania Kolegium Międzyobszarowych Indywidualnych Studiów Humanistyczno-Społecznych (MISHuS, do 2012 r. MISH), wiele kierunków studiów prowadzonych na Wydziale znajduje się w ofercie programowej Kolegium, dzięki czemu zakwalifikowani do programu studenci mają możliwość skonstruowania indywidualnego planu studiów. Oprócz studiów stacjonarnych Wydział prowadzi również studia niestacjonarne na kierunku filologia angielska (I i II st.).

Każdy program studiów oprócz zajęć kierunkowych obejmuje przedmioty misyjne wynikające z profilu Uczelni z zakresu Biblii, etyki, filozofii i katolickiej nauki społecznej. Zajęcia te wyróżniały KUL spośród uniwersytetów w latach PRL-u i wciąż nadają kształceniu humanistycznemu ważny rys.

Duża liczba oraz różnorodność prowadzonych na Wydziale kierunków studiów znajdują odzwierciedlenie w **działalności studenckich kół naukowych**. Część z nich powstała już w pierwszych latach Uniwersytetu, a ich nieustająca, prężna aktywność przydaje życiu akademickiemu na Wydziale wigoru i witalności. Do najstarszych organizacji tego rodzaju, jak utworzone w 1919 r. Koło Polonistów Studentów KUL i Koło Historyków, dołączały w późniejszych latach i dekadach kolejne: Koło Naukowe Romanistów (1932), Koło Historyków Sztuki (1947), Koło Anglistów (1948), Koło Naukowe Germanistów (1959), Koło Klasyków (1960), Koło Miłośników Dramatu Antycznego (1960-1967), Koło Naukowe Studentów Muzykologii (1967), Koło Hiszpańsko-Polskie (1989), Koło Naukowe Studentów Filologii Słowiańskiej (1995-2020), Koło Naukowe Teatrológów (2001), Koło

Edytorów (2002), Koło Krytyków Literackich (2007), Koło Starożytnicze (2008), Koło Naukowe Historyków Wojskowości i Koło Italianistów KUL (2010), Koło Dydaktyków Polonistów, Koło Studentów Filologii Niderlandzkiej i Koło Naukowe Doktorantów WNH KUL (2011), Koło Badań nad Twórczością Pozytywistów (2012), Koło Naukowe Studentów Sinologii (2018), Koło Naukowe Humanistyki Cyfrowej (2019), Koło Naukowe Studentów Lingwistyki Stosowanej (2020).

***

Równolegle z działalnością naukową i dydaktyczną pracownicy Wydziału angażują się regularnie w promowanie myśli humanistycznej i studiów humanistycznych w społeczeństwie. Celowi temu służą takie przedsięwzięcia, jak powołana w 2014 r. z inicjatywy Mirosławy Hanusiewicz-Lavallee **Akademia Młodych Humanistów** – trzyletni program adresowany do uzdolnionych humanistycznie uczniów szkół średnich Lublina i regionu, stworzony wspólnie przez pracowników WNH i Wydziału Filozofii i prowadzony pod patronatem Lubelskiego Kuratora Oświaty, początkowo pod egidą Uniwersytetu Otwartego KUL, a po latach pandemii reaktywowany pod kierunkiem I. Piekarskiego.

Restrukturyzacja Uniwersytetu, przeprowadzona w następstwie tzw. reformy Gowina, spowodowała głębokie zmiany w strukturze Wydziału. Z dniem 1 października 2019 r. zniesiono Radę Wydziału oraz zlikwidowano instytuty kierunkowe, zamiast których powołano instytuty dyscyplinowe: Instytut Historii, Instytut Językoznawstwa, Instytut Literaturoznawstwa i Instytut Nauk o Sztuce, który objął pracowników dawnego Instytutu Historii Sztuki, jak również Instytutu Muzykologii, przeniesionego na Wydział Nauk Humanistycznych z Wydziału Teologii.

W sierpniu 2020 r. na wniosek Dziekana utworzono Kolegium Dydaktyczne WNH – jednostkę koordynującą kształcenie na Wydziale, złożoną z 11 kolegiów kierunkowych: Kolegium Anglistyki, Kolegium Filologii Polskiej, Edytorstwa i Humanistyki Cyfrowej, Kolegium Germanistyki, Kolegium Historii, Krajoznawstwa i Turystyki Kulturowej, Kolegium Historii Sztuki, Kolegium Lingwistyki Stosowanej, Kolegium Muzykologii, Kolegium Niderlandystyki, Kolegium Romanistyki, Hispanistyki i Italianistyki, Kolegium Studiów Klasycznych i Kolegium Studiów Orientalnych.

Opracowali: Krzysztof Narecki, Dariusz Skórczewski, Jolanta Klimek-Grądzka, Monika Sidor